

Ykkösakseli ry

Vuosikertomus 2023

Sisällysluettelo

Yleistä	2
Jäsenet	2
Hallituksen kokoonpano ja toiminta	2
Toiminta	3
Jäsenille suunnattu toiminta	3
Leader-toiminta	3
Hanketoiminta	4
Ykkösmassi – Nuoriso-Leader-toiminta	5
Henkilöstö	5
Taloustilanne.....	6
Liite 1 Vuosiraportti Leader-toiminnasta MMM:lle.....	7
Liite 2 Taulukkoliite Ykkösakselin vuosikertomukseen.....	8

Yleistä

Ykkösakseli on perustettu vuonna 2007. Ykkösakseli on paikallinen kehittämissyhdystys ja Leader-ryhmä, jonka toiminta-alue on Karkkila, Lohja, Salo ja Vihti. Se on laatinut toimintansa ohjaamiseen paikallisen kehittämissstrategia vuosille 2023-2027 yhdessä alueensa asukkaiden, yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa.

Jäsenet

Yhdistyksen jäseneksi voi liittyä jokainen yksityinen henkilö, oikeuskelpoinen yhteisö ja säätiö, joka hyväksyy yhdistyksen tarkoituksen ja säännöt. Yhdistyksen hallitus hyväksyy uudet jäsenet hakemuksesta. Joulukuun lopussa 2023 (2022) yhdistyksen jäsenrekisterissä oli 225 (248) jäsentä, joista maksaneita 73 (90). Jäsenmaksun maksaa vain noin 32 (38) prosenttia jäsenistä. Liitteen taulukko 3.

Hallituksen kokoonpano ja toiminta

Ykkösakselin toimeenpanevana elimenä toimii ja yhdistyksen toimintaa johtaa hallitus. Hallituksen kokoonpano noudattaa kolmikantaperiaatetta: 1/3-osa on maaseudun asukkaita, 1/3-osa yhdistysten ja pienten yritysten edustajia ja 1/3-osa on paikallisen julkisen sektorin edustajia. Valinnassa huomioidaan lisäksi alueellinen tasapuolisuus. Hallitukseen kuuluu 12 varsinaista jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet. Sekä varsinaiset että varajäsenet voivat osallistua kaikkiin kokouksiin ja koulutuksiin. Ykkösakselin puheenjohtaja vuonna 2023 oli Kai Nousiainen Lohjalta. Varapuheenjohtajaksi valittiin Marjaana Mänkäri Salosta. Hallituksen varsinaisista jäsenistä uusia oli neljä ja varajäsenistä kolme. Hallituksen jäsenistä yksi on nuori, alle 29-vuotias. Hallituksen kokoonpano liitteessä taulukko 4.

Hallitus kokoontui vuonna 2023 kaksitoista kertaa. Kokouksista kahdeksan oli läsnäkokouksia, kaksi hybridikokousta, yksi kokonaan etäkokous ja yksi sähköpostikokous. Äänioikeutettuja jäseniä oli kokouksissa paikalla 8-12, keskimäärin 10,3 jäsentä. Äänioikeutettujen jäsenten osallistumisprosentti oli 86.

Hallitukselle on järjestetty kaksi erillistä omaa koulutusta. Hallituksen jäseniä osallistui Maaseutuverkoston etäyhteyksin järjestettyihin Leader-hallitusiltoihin, Uudenmaan ELY-keskuksen ja Leader-ryhmien yhteistyöristeilyyn ja Varsinais-Suomen Maaseutugaalaan. Puheenjohtaja osallistui Leader-sopimusten allekirjoitustilaisuuteen sekä samassa yhteydessä järjestettyyn Leader-ryhmien puheenjohtajien tapaamiseen. Hallituksen jäseniä osallistui Maaseutupolitiikan neuvoston järjestämiin Uudenmaan ja Varsinais-Suomen Hyvä elämä maaseudulla -kiertueille. Puheenjohtajat osallistuivat Uudenmaan ELY-keskuksen ja Leader-ryhmien kumppanuuskeskusteluun. Lisäksi hallituksen jäseniä on osallistunut Ykkösakselin edustajina omien hankkeiden tilaisuuksiin sekä erilaisiin paikallisiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin.

Ykkösakselin strategiassa on määritelty hallituksen alaisuudessa toimivista työryhmistä ja jaostoista seuraavasti: Hallituksen apuna toimivat kaupunkijaosto ja nuorisajaosto. Myös muita jaostoja voidaan perustaa. Jaostot tuovat toimintaan omaa asiantuntemusta ja osaamista ja lisäävät toiminnan näkyvyyttä. Hallitus asettaa tarvittavat työryhmät vuosittain.

Kaupunkijaostoa ei ole nimetty vielä. Nuorisijaostoon haettiin jäseniä kevään 2023 aikana ja

hallitus nimitti jaoston jäsenet kesäkuussa 2023 (liitteen taulukko 5). Nuorisajaosto kokoontui viime vuonna kolme kertaa. Nuorisajaosto käsittelee Ykkösakselin nuorisoleader- eli Ykkösmassi-hakemukset.

Toiminta

Yhdistyksen pääasiallinen tehtävä on vastata alueen Leader-toiminnasta. Yhdistyksen strategian toteuttaminen ja aktiivisen kehittäjän roolin ottaminen edellyttää omien hankkeiden toteuttamista ja rahoituksen hakemista näihin hankkeisiin Maaseuturahaston lisäksi myös muista rahastoista.

Yhdistyksellä oli vuonna 2023 neljä omaa hanketta: Yhdistyslaturi, kansainvälinen TwinLAG-hanke, kylähanke Lumoavat kylät sekä Kyläareena-hanke. Kaksi teemahanketta, Lisää elämää kylille LIVE6 ja LIVE7, olivat käynnissä.

Jäsenille suunnattu toiminta

Yhdistyksen kevätkokous pidetään vuosittain toukokuun loppuun mennessä ja syyskokous syys-joulukuussa. Vuonna 2023 kevätkokous pidettiin 25.5.2024 Kärkölässä Lohjalla. Syyskokous 28.11.2023 Salossa Kiikalassa. Yhdistyksen uutiskirje lähetetään jäsenille, lisäksi erillinen jäsenkirje kaksi kertaa vuodessa.

Leader-toiminta

Leader-toiminnan tavoitteena on auttaa paikallisia toimijoita oman alueensa kehittämisessä. Leader-ryhmä aktivoi aluetta, rakentaa yhteistyötä, neuvoo ja rahoittaa kehittämistyötä.

Ykkösakselin myöntövaltuus eli hankkeille ohjattava rahoitus koko ohjelmakaudelle 2023-2027 on 3,8 miljoonaa euroa. Vuoden 2023 rahoituskehys on 582 500 euroa.

Hankehaku käynnistyi kesäkuun loppupuolella vaiheittain mutta kaikkia tukimuotoja ei ollut mahdollista hakea vuoden 2023 aikana. Päätöksenteko ELY-keskuksessa käynnistyi niin ikään vaiheittain loppuvuodesta.

Leader-hankkeiden haku on jatkuvaa ja kaikki hakemukset jätetään Hyrrä-järjestelmässä. Hankkeiden valinta tapahtuu valintajaksoittain. Ykkösakselilla on viisi valintajaksoa vuodessa. Vuonna 2023 kaksi valintajaksoa päättyi ja saapuneet hankkeet käsiteltiin hallituksessa.

Vuoden aikana tuli vireille 40 hakemusta. Hallitus käsitteli vuoden aikana 36 hakemusta. Myönteisen rahoitusesityksen sai 18 hanketta. Hallitus teki 16 kielteistä rahoituspäätöstä. Hallituksen päätöksellä tukea myönnettiin yhteensä 423 300 euroa. Ykkösakselin hankkeista ei vuoden 2023 aikana ehditty tekemään yhtään ELY-keskuksen päätöstä.

Ykkösakselin strategian tavoitteeksi on asetettu mm. 320 rahoitettua hanketta, kuusi Älykäs kylä -suunnitelmaa, 25 toteutettua ympäristö- ja ilmastotoimenpidettä, 100 tuettua yritystä, joista uusia yrityksiä 24, 80 uutta palvelua, 30 uutta työpaikkaa ja 40 000 talkootuntia. Tällä hetkellä voidaan arvioida vain hallituksen rahoitettavaksi valitsemien hankkeiden suunniteltuja tuloksia: 18 rahoitettua hanketta, 2 ympäristö- ja ilmastotoimenpidettä, 6 tuettua yritystä, joista uusia 2, 12 uutta palvelua, 7 uutta työpaikkaa, 3 675 talkootuntia. Toteumatilanne painopisteittäin liitteen taulukko 1.

Myöntövaltuuden jakautumiselle strategian eri painopisteille asetettiin tavoitetasot: Painopisteet A, Lähipalveluilla lisää pito- ja vetovoimaa, 30 %, painopiste B, Monipuolisilla asumis- ja työntekomahdollisuuksilla sujuvaan arkeen, 25 %, painopiste C, Elinvoimaiset yritykset ja yrittäjyys lisäävät elinvoimaa, 20 % ja painopiste D, Muutoskyvykkyys, vastuullisuus ja varautuminen turvaavat tulevaisuutta, 25 %. Kun tarkastellaan kehyksen jakautumista hallituksen puoltajien mukaan, painopiste A 42 %, painopiste B 0 %, painopiste C 24 % ja painopiste D 34 %. Painopisteelle B, Monipuolisilla asumis- ja työntekomahdollisuuksilla sujuvaan arkeen, ei ollut vielä ehtinyt tulla yhtään hanketta. Kun haku on ollut käynnissä vasta puoli vuotta, on liian aikaista vetää johtopäätöksiä mutta toteumaa seurataan ja neuvonnassa huomioidaan tilanne.

Yksityisen rahoituksen kertymä oli vuoden lopussa 43 %, kun tavoite on 35 %. Tässä on huomioitu hallituksen puoltaman kehyksen mukainen osuus koko ohjelmakauden toimintarahasta.

Hanketoiminta

Yhdistyslaturi

Vuoden 2019 alussa käynnistyi Yhdistyslaturi-hanke. Hankkeen tavoitteena on koulutuksen ja vertaisoppimisen keinoin innostaa alueen yhdistystoimijoita, parantaa yhdistystoiminnan laatua ja lisätä alueen yhdistysten osaamista. Hankkeella edistetään hyvien käytäntöjen ja toimintamallien leviämistä sekä kannustetaan toimijoita tavoitteelliseen, laadukkaaseen ja vaikuttavaan yhdistystoimintaan. Vuoden 2023 aikana hankkeessa toteutettiin työpaja sekä nostettiin esiin yhdistystoiminnan hyviä käytäntöjä ja järjestettiin yhdistyksille mahdollisuus kehittää yhteistyötä viidessä verkostoillassa eri puolilla Ykkösakselin aluetta. Hankkeen loppuseminaari pidettiin marraskuussa. Hanke päättyi vuoden 2023 lopussa.

TwinLAG

Nuorten aktivoimista mukaan alueensa kehittämiseen on tuettu kansainvälisessä TwinLAG -hankkeessa, joka käynnistyi vuonna 2020. Hankkeessa on kumppaneita Ranskasta, Irlannista, Moldovasta ja Pohjois-Makedoniasta sekä Leader EMO Suomesta. Hankkeen kansallisessa osassa valmisteltiin Ykkösakselin nuorisajaoston perustamista ja jäsenten haku. Hankkeella myös tuettiin nuorisajaoston toiminnan käynnistymistä syksyn 2023 aikana.

Lumoavat kylät

Lumoavat kylät -hanke on Ykkösakselin oma kylähanke, jossa osatoteuttajina ovat Uudenmaan Kylät ry ja Varsinais-Suomen kylät ry. Hanke käynnistyi vuoden 2022 alussa ja on kolmevuotinen. Hankkeessa etsitään kylien kehittämismahdollisuudet, parannetaan yhteistyötä ja vuoropuhelua kylien ja muiden toimijoiden välillä sekä lisätään maaseutualueiden tunnettuutta ja maallemuuttoa. Vuoden 2023 aikana hankkeessa toteutettiin webinaari kunnan ja kylien yhteistyöstä "Uhoa, tuhoa vai lumoa?" sekä kyläbrändäyswebinaari "Myydään kylä!". Lisäksi järjestettiin kymmenkunta teemallista kyläiltaa alueen eri puolilla.

Kyläareena

Kyläareena – paikalliskehittäjien kaksipäiväinen tapaaminen pidettiin Salossa 31.8.-1.9.2023. Ykkösakseli osallistui tapahtuman järjestelyihin yhdessä Suomen Kylät ry:n ja Varsinais-Suomen Kylät ry:n kanssa. Kyläareena hankkeella toteutettiin kahdeksan tutustumisretkeä Salon alueen kyliin. Lisäksi hankkeella toteutettiin kolme teematyöpajaa:

a) Kylä ilmastotoimijana. Kylien ja kansalaistoimijoiden rooli ilmastotyössä. Esikuvia vai sivupolulla? Kirsi Oesch, Pirkan Kylien Ilmastohanke ja kyläasiamies Tauno Linkoranta Varsinais-Suomen Kylät ry.

b) Kylämatkailu. Mitä kylämatkailu oikeastaan on ja mitä ulottuvuuksia sillä voi olla? Mitä kylämatkailulla voidaan saada aikaan? Retkipaikan perustaja Antti Huttunen

c) Kansalaistoiminnan tulevaisuus. Miten kansalaistoiminta muuttuu uudistuvassa yhteiskunnassa? Toiminnanjohtaja Anne Porthén, Kansalaisareena

Teemahankkeet

Pienten investointien teemahanke LIVE 7 - Lisää elämää kylille pienillä investoinneilla jatkui vuonna 2023. LIVE 7 jää viimeiseksi teemahankkeeksi. Teemahankkeet olivat Ykkösakselin alueella hyvin suosittuja. Teemahankkeita käynnistettiin vuosina 2014-2022 kaikkiaan yhdeksän ja niissä toimenpiteitä noin 180.

Ykkösmassi – Nuoriso-Leader-toiminta

Nuorten saaminen mukaan toimintaan on ollut haaste. Ykkösmassi, Ykkösakselin oma nuoriso-Leader, käynnistyi vuoden 2017 alussa. Toive on, että nuoriso-Leader olisi nuorille matalan kynnyksen tapa tutustua Leader-toimintaan ja oppia hanketoiminnan pelisääntöjä sekä osallistua pienellä panoksella oman alueensa kehittämiseen. Seitsemän vuoden aikana on tuettu 77 nuorten oman idean toteutumista. Avustusta on maksettu yhteensä 35 762 euroa. Viime vuonna Ykkösmassia maksettiin 5 542 euroa 11 hankkeelle. Hankkeissa hankittiin välineitä harrastuksiin ja liikuntaan, järjestettiin nuorille tapahtumanjärjestämis- ja ensiapukoulutusta sekä tuettiin nuorten taiteen tekemistä.

Henkilöstö

Yhdistyksen työntekijät toimivat hallituksen alaisuudessa. Työntekijöiden tehtävänä on toteuttaa yhdistyksen toimintasuunnitelmaa hallituksen antamien ohjeiden mukaan. Työntekijöiden lähiesimiehenä toimii toiminnanjohtaja. Puheenjohtaja on toiminnanjohtajan esimies.

Ykkösakselilla oli Leader-toiminnassa vuonna 2023 kolme kokoaikaista vakituista työntekijää: toiminnanjohtaja ja kaksi hankeneuvojaa. Määräaikaisia työntekijöitä oli kaksi. Toinen työskenteli pääosin hankeneuvojan nimikkeellä Yhdistyslaturi- ja TwinLAG -hankkeissa ja toinen teki osa-aikaisesti viestijän tehtäviä Lumoavat kylät -hankkeessa. Näistä työsuhteista kertyy yhteensä 4,16 henkilötyövuotta. Leader-toimintaa saatu toimintaraha riittää keskimäärin 2,2 henkilötyövuoden palkkaamiseen. Tämä työ kuuluu varsinaisen Leader-toiminnan toteutukseen; mm. aktivointiin, neuvontaan, viestintään ja rahoitettuihin hankkeisiin liittyvään työhön. Vakituinen henkilökunta osallistui varsinaisen toimintarahalla toteutettavan Leader-työn lisäksi yhdistyksen omien hankkeiden ja teemahankkeiden toteutukseen. Lisäksi yhdistys palkkasi kesäsomettajan OP Lounaismaan Kesäduuni-tuella kahdeksi viikoksi. Liitteen taulukko 6.

Ykkösakselin toimisto sijaitsee Salon Suomenselällä Kitulan taajamassa. Yhdistyksen työterveyshuollosta vastaa Lääkäriasema Pihlajalinna Salosta. Työterveyshuollon työpaikkaselvitys on päivitetty joulukuussa 2022. Toiminnanjohtajalla on voimassa oleva ensiapukoulutus AVI:n työsuojelutarkastuksen suositusten mukaisesti.

Taloustilanne

Yhdistyksen toiminnan pääasiallinen rahoitus muodostuu Leader-toimintaan ja hankkeisiin saatavasta EU-, valtio- ja kuntarahoituksesta. Yhdistys kerää myös jäsenmaksuja. Yhdistys ei saa toimintaansa yleisavustuksia eikä muutakaan ”perusrahoitusta” ole käytössä. Yhdistyksen varsinainen toiminta on vähäistä ja sitä kautta kertyvä varainhankinta on pientä; jäsenmaksut ja mahdolliset korkotuotot. Yhdistyksen taloutta on hoidettu yhdistyksen hallituksen ja Leader-ohjelman toteuttamisesta annettujen viranomaisohjeiden mukaisesti. Ykkösakselin tavoitteena on toimia alueensa kokonaisvaltaisena kehittäjänä; ei pelkkänä hankerahoittajana. Kehittämistoiminta tapahtuu käytännössä omien ja rahoitettujen hankkeiden avulla. Yhdistyksen maksuvalmius on tällä hetkellä kunnossa.

Ykkösakselin vuosiraportti Leader-toiminnasta 2023

1. Yhteenveto toiminnasta ja strategian tilanteesta

Ykkösakselin myöntövaltuus eli hankkeille ohjattava rahoitus koko ohjelmakaudelle 2023-2027 on 3,8 miljoonaa euroa. Vuoden 2023 rahoituskehys on 582 500 euroa.

Hankehaku käynnistyi kesäkuun loppupuolella vaiheittain mutta kaikkia tukimuotoja ei ollut mahdollista hakea vuoden 2023 aikana. Päätöksenteko ELY-keskuksessa käynnistyi niin ikään vaiheittain loppuvuodesta. Ykkösakselin hankkeista ei vuoden 2023 aikana ehditty tekemään yhtään päätöstä.

Leader-hankkeiden haku on jatkuvaa ja kaikki hakemukset jätetään Hyrrä-järjestelmässä. Hankkeiden valinta tapahtuu valintajaksottain. Ykkösakselilla on viisi valintajaksoa vuodessa. Vuonna 2023 kaksi valintajaksoa päättyi ja saapuneet hankkeet käsiteltiin hallituksessa.

Vuoden aikana tuli vireille 40 hakemusta. Hallitus käsitteli vuoden aikana 36. Myönteisen rahoitusesityksen sai 18 hanketta. Hallitus teki 16 kielteistä rahoituspäätöstä. Hallituksen päätöksellä tukea myönnettiin yhteensä 423 300 euroa.

Ykkösakselin strategian tavoitteeksi on asetettu mm. 320 rahoitettua hanketta, kuusi Älykäs kylä -strategiaa, 25 toteutettua ympäristö- ja ilmastotoimenpidettä, 100 tuettua yritystä, joista uusia yrityksiä 2, 80 uutta palvelua, 30 uutta työpaikkaa ja 40 000 talkootuntia. Tällä hetkellä voidaan arvioida vain hallituksen rahoitettavaksi valitsemien hankkeiden suunniteltuja tuloksia: 18 rahoitettua hanketta, 2 ympäristö- ja ilmastotoimenpidettä, 6 tuettua yritystä, joista uusia 2, 12 uutta palvelua, 7 uutta työpaikkaa, 3 675 talkootuntia. Toteumatilanne painopisteittäin liitteen taulukko 1.

Myöntövaltuuden jakautumiselle strategian eri painopisteille asetettiin tavoitetasot: Painopisteet A, Lähipalveluilla lisää pito- ja vetovoimaa, 30 %, painopiste B, Monipuolisilla asumis- ja työntekomahdollisuuksilla sujuvaan arkeen, 25 %, painopiste C, Elinvoimaiset yritykset ja yrittäjyys lisäävät elinvoimaa, 20 % ja painopiste D, Muutoskyvykkyys, vastuullisuus ja varautuminen turvaavat tulevaisuutta, 25 %. Kun tarkastellaan kehityksen jakautumista hallituksen puoltajien mukaan, painopiste A 42 %, painopiste B 0 %, painopiste C 24 % ja painopiste D 34 %. Painopisteelle B, Monipuolisilla asumis- ja työntekomahdollisuuksilla sujuvaan arkeen, ei ollut vielä ehtinyt tulla yhtään hanketta. Kun haku on ollut käynnissä vasta puoli vuotta, on liian aikaista vetää johtopäätöksiä mutta toteumaa seurataan ja neuvonnassa huomioidaan tilanne.

Yksityisen rahoituksen kertymä oli vuoden lopussa 43 %, kun tavoite on 35 %. Tässä on huomioitu hallituksen puoltaman kehityksen mukainen osuus koko ohjelmakauden toimintarahasta.

2. Strategian toteuttaminen

2.1. Strategian toteumatilanne ja rahoitetut hankkeet

Analyyysi strategian toteumatilanteesta painopisteittäin. Miten menneen vuoden aikana on edetty eri painopisteissä ja mikä on painopisteiden tavoitteiden toteumatilanne kumulatiivisesti rahoituskauden alusta lähtien?

Ykkösakselin strategian tavoitteeksi on asetettu mm. 320 rahoitettua hanketta, kuusi Älykäs kylä -strategiaa, 25 toteutettua ympäristö- ja ilmastotoimenpidettä, 100 tuettua yritystä, joista uusia yrityksiä 2, 80 uutta palvelua, 30 uutta työpaikkaa ja 40 000 talkootuntia. Tällä hetkellä voidaan arvioida vain hallituksen rahoitettavaksi valitsemien hankkeiden suunniteltuja tuloksia: 18 rahoitettua hanketta, 2 ympäristö- ja ilmastotoimenpidettä, 6 tuettua yritystä, joista uusia 2, 12 uutta palvelua, 7 uutta työpaikkaa, 3 675 talkootuntia. Toteumatilanne painopisteittäin liitteen taulukko 1.

Myöntövaltuuden jakautumiselle strategian eri painopisteille asetettiin tavoitetasot: Painopisteet A, Lähipalveluilla lisää pito- ja vetovoimaa, 30 %, painopiste B, Monipuolisilla asumis- ja työntekomahdollisuuksilla sujuvaan arkeen, 25 %, painopiste C, Elinvoimaiset yritykset ja yrittäjyys lisäävät elinvoimaa, 20 % ja painopiste D, Muutoskyvykyys, vastuullisuus ja varautuminen turvaavat tulevaisuutta, 25 %.

Ykkösakselin myöntövaltuus eli hankkeille ohjattava rahoitus koko ohjelmakaudelle 2023-2027 on 3,8 miljoonaa euroa. Vuoden 2023 rahoituskehys on 582 500 euroa. Vuoden lopussa hallitus oli myöntänyt 423 258 euroa. ELY-keskuksen päätöstä ei ollut vielä yhdelläkään hankkeella. Kun tarkastellaan kehysten jakautumista hallituksen puoltajien mukaan, painopiste A 42 %, painopiste B 0 %, painopiste C 24 % ja painopiste D 34 %. Painopisteelle B, Monipuolisilla asumis- ja työntekomahdollisuuksilla sujuvaan arkeen, ei ollut vielä ehtinyt tulla yhtään hanketta. Kun haku on ollut käynnissä vasta puoli vuotta, on liian aikaista vetää johtopäätöksiä mutta toteumaa seurataan ja neuvonnassa huomioidaan tilanne.

Yksityisen rahoituksen kertymä oli vuoden lopussa 43 %, kun tavoite on 35 %. Tässä on huomioitu hallituksen puoltajien kehysten mukainen osuus koko ohjelmakauden toimintarahasta.

Miten läpileikkaavat teemat ovat toteutuneet?

Ykkösakselin strategian läpileikkaavat teemat ovat yhteistyö, nuoret ja kestävä kehitys. Läpileikkaavien teemojen toteutuminen arvioidaan hallituksessa jokaisen hankkeen kohdalla ja se myös huomioidaan hankkeiden pisteytyksessä. Kahden ensimmäisen valintajakson aikana saapuneista ja hallituksen rahoitettavaksi valitsemista hankkeista kaksi hanketta toteutti strategian läpileikkaavia teemoja.

Yhteenveto saapuneista hakemuksista ja rahoitetuista hankkeista (tarkoitetaan ELY-päätöksen saaneita) ja tuloksista strategian painopisteittäin. Saapuneiden ja rahoitettujen hankkeiden ja yritystukihakemusten ja rahoituksen määrät strategian painopisteittäin (vuosi + kumulatiivinen)

Hankehaku Hyrrä-järjestelmässä käynnistyi kesäkuun loppupuolella vaiheittain mutta kaikkia tukimuotoja ei ollut mahdollista hakea vielä vuoden 2023 lopussakaan. Päätöksenteko ELY-keskuksessa käynnistyi niin ikään vaiheittain loppuvuodesta. Ykkösakselin hankkeista ei vuoden 2023 aikana ehditty tekemään yhtään päätöstä. Leader-hankkeiden haku on jatkuvaa ja kaikki hakemukset jätetään Hyrrä-järjestelmässä. Hankkeiden valinta tapahtuu valintajakoittain. Ykkösakselilla on viisi valintajaksoa vuodessa. Vuonna 2023 kaksi valintajaksoa päättyi ja saapuneet hankkeet käsiteltiin hallituksessa.

Ykkösakselin ensimmäinen valintajakso päättyi 10.9.2023. Valintajakson aikana tuli vireille 24 hakemusta, joista hanketukia 11 ja yritystukia 13 kappaletta. Tukea haettiin 690 000 euroa. Rahoitettavaksi valittiin yhdeksän hanketta. Kolmestatoista hankkeesta tehtiin kielteinen päätös. Yksi hanke palautettiin valmisteluun. Hakija perui yhden hankkeen. Hallituksen päätöksellä tukea myönnettiin yhteensä 260 200 euroa.

Ykkösakselin toinen valintajakso päättyi 21.10.2023. Valintajakson aikana tuli vireille 13 hakemusta, joista hanketukia kuusi ja yritystukia seitsemän kappaletta. Tukea haettiin 198 700 euroa. Rahoitettavaksi valittiin yhdeksän hanketta. Kolmesta hankkeesta tehtiin kielteinen päätös. Yksi hanke palautettiin valmisteluun. Hallituksen päätöksellä tukea myönnettiin yhteensä 163 000 euroa.

Loppuvuodesta, kolmannen valintajakson aikana, tuli vielä vireille kolme yritystukihakemusta. Vuonna 2023, puolen vuoden aikana, tuli vireille yhteensä 40 hakemusta. Edellisellä ohjelmakaudella vuosina 2014-2022 hakemuksia tuli keskimäärin 28 hakemusta vuodessa.

Yhteenvedo: Vuoden aikana tuli vireille 40 uutta hakemusta (ohjelmakaudella 40 uutta hakemusta). Hallitus käsitteli vuoden aikana 36 (ohjelmakaudella 36 hakemusta). Myönteisen rahoitusesityksen sai 18 (ohjelmakaudella 18 hanketta). Hallitus teki 16 kielteistä rahoituspäätöstä (ohjelmakaudella 16). Hallituksen päätöksellä tukea myönnettiin yhteensä 423 300 euroa.

Valituista hakemuksista 12 kappaletta, 67 % oli hanketukia ja 6 kappaletta, 13 oli yritystukia hankkeita. Hankkeille myönnetystä tuesta 92 % kohdistui hanketukiin ja 8 % yritystukiin. Vuonna 2023 30 hankehakijaa, 75 %, haki ensimmäistä Leader-hanketta.

Alueiden välisiä ja kansainvälisiä hankkeita ei haettu lainkaan vuonna 2023. Pienhankkeiden haku ei ollut vielä mahdollista. Myöskään yritys- tai viljelijäryhmähankkeita ja maatalouden kokeilutukea ei haettu.

Painopisteessä A, Lähipalveluilla lisää pito- ja vetovoimaa, on rahoitettu mm. esteettömän käymälän rakentamista yhteiskäytössä olevan kokoontumistilan ja saunan läheisyyteen, rantasaunan peruskorjausta, keittiöremonttia kahdelle kylätalolle, frisbeegolfradan laajennusta sekä siirrettävän kioskirakennuksen rakentamista. Lisäksi on tuettu Lohjanjärvellä sijaitsevan saaren virkistyskäytön kehittämisen suunnittelua.

Painopisteelle B, Monipuolisilla asumis- ja työntekomahdollisuuksilla sujuvaan arkeen, ei vastaanotettu yhtään hakemusta.

Painopisteessä C, Elinvoimaiset yritykset ja yrittäjyys lisäävät elinvoimaa, on tuettu kahden yrityksen investointeja. Kahdelle yrittäjälle on myönnetty tukea osa-aikaisen yritystoiminnan käynnistämiseen. Kaksi yrittäjää sai tukea vakiintuneen yritystoiminnan kehittämiseen. Lisäksi tukea myönnettiin ruokaketjun (alkutuottajien ja elintarvikejalostajien) markkinoiden kehittämiseen.

Painopisteessä D, Muutoskyvykkyys, vastuullisuus ja varautuminen turvaavat tulevaisuutta, tukea myönnettiin virtavesikunnostusten suunnitteluun ja toteutukseen, urheiluseurojen toiminnan kehittämiseen ja yhdistyksen digitaalisten palvelujen kehittämiseen.

2.2. Esimerkkejä hyvistä hankkeista

Vuonna 2023 raportissa voi kertoa esimerkkejä myös saapuneista hakemuksista, koska päätöksiä ei välttämättä vielä ole. Silloin tulee kuitenkin tuoda selkeästi esiin, että kyse on hakemuksista, ei päätöksen saaneista hankkeista.

Ilmoita esimerkeistä myös hankenumero.

2.2.1. Esimerkki 1: 2-4 vuotta aiemmin rahoitettu hanke tai yritys, jonka vaikutukset ovat edelleen nähtävissä

2.2.2. Esimerkki 2: Vuoden aikana rahoitettu innovatiivinen hanke/yritys

Hankenumero: 264402
Hakija: Salon Seudun Ajoneuvoharrastajat ry.
Hankkeen nimi: Digitaalisten palvelujen kehittäminen
Kustannusarvio: 6408 euroa
Tuen määrä: 4485,60 euroa (70 %) Hankkeella ei ole tukipäätöstä.

Kuvaus: Yhdistys ottaa digiloikan ja toteuttaa digitaalisten palvelujen kehittämisen uudistamalla yhdistyksen informaatiojärjestelmän. Uusi järjestelmä olisi ulkoisesti käyntikortti ja mainos, mutta sisäisesti koko yhdistyksen aivot ja arkisto monipuolisine toimintoineen: jäsenrekisteri, mobiilijäsenkortti, tapahtumakalenteri, ilmoittautumisjärjestelmä, sähköinen viestintä, keskustelufoorumit, yhdistyksen sähköinen arkisto jne. Tavoite on, että järjestelmä helpottaa mm. henkilövaihdoksia yhdistyksessä.

2.2.3. Esimerkki 3: Vuoden aikana rahoitettu paikallisten yhteisöjen toimintaa ja viihtyvyyttä edistävästä hanke

Hankenumero: 258169
Hakija: Uudenmaan virkistysalueyhdistys ry
Hankkeen nimi: Ollisaaren virkistyskäytön kehittäminen
Kustannusarvio 57 878 euroa
Tuki 40 515 euroa (70 %) Hankkeella ei ole tukipäätöstä.

Kuvaus: Ollisaari on noin 6 hehtaarin suuruinen, luonnonkaunis ja hienot näkymät tarjoava Lohjanjärvellä sijaitseva saari vain parin kilometrin päässä Lohjan kaupungin keskustasta. Ollisaari on helposti saavutettavissa veneellä, meloen tai suppaillen, ja talvisaikaan jäätä pitkin. Ollisaareissa on aiemmin ollut leirikeskustoimintaa.

Hankkeessa laaditaan kattava kehittämissuunnitelma, jonka toteuttaminen luo saaresta korkeatasoisen, monenlaisia kävijäryhmiä palvelevan ja helposti saavutettavan ulkoilukohteen. Tavoitteena on kehittää Ollisaaren virkistyskäyttöä osallistavasti yhdessä alueen asukkaiden ja sidosryhmien kanssa ja samalla lisätä Lohjanjärven toimijoiden välistä yhteistyötä ja edistää saaren ympärivuotista virkistyskäyttöä kestäväällä tavalla, luonto- ja maisema-arvoja turvaten.

2.2.4. Esimerkki 4: Vuoden aikana rahoitettu alueen elinkeinoja ja yrittäjyyttä vahvistanut hanke/yritys

Hankenumero: 265789
Hakija: Yrityssalo
Hankkeen nimi: Ruokaketju laajemmille markkinapaikoille 2023-2025
Kustannusarvio: 84 554 euroa
Tuen määrä: 67 643 euroa (80 %) Hankkeella ei ole tukipäätöstä.

Kuvaus: Salo on Suomen suurin maatalouskunta yritysten liikevaihdon (vuonna 2012 121 milj. euroa) mukaan laskettaessa. Hankkeen ensisijaisena kohderyhmänä ovat Salon alueella toimivat

ruokaketjun yritykset (<5 hlöä) mm. alkutuottajat ja elintarvikejalostajat. Lähtökohtana on tukea paikallisten elintarvikealan yritysten kasvua laajemmille kansallisille ja kansainvälisille markkinoille sekä oikeille B2B-markkinapaikoille (esim. horeca, vähittäiskauppa, tukut/b2b -jälleenmyyjät).

Tavoitteena on tarjota yrityksille ajantasaista tietoa kasvun ja laajentumisen mahdollisuuksista, toteutetaan räätälöityjä markkinaselvitysmatkoja, hankitaan uusia kontakteja, kumppaneita ja kanavia sekä tarjotaan sparrausta kasvun toteutumiseen ja uusille markkina-alueille pääsyyn.

2.2.5. Esimerkki 5: Vuoden aikana rahoitettu ympäristö- ja ilmastohanke

Hankkeilla ei ole tukipäätöstä.

Hankenumero: 258881, 258943

Hakija: Virtavesien hoitoyhdistys Virho ry

Hankkeen nimi: Luonnon monimuotoisuuden parantaminen Karjaanjoen ja Uskelanjoen vesistöissä (2 hanketta)

Kehittäminen: Kustannusarvio 73 244 euroa, tuki 58995 euroa (80 %)

Investointi: Kustannusarvio 20 000 euroa, tuki 15 000 euroa (75 %)

Kuvaus: Hankkeen tavoitteena on elvyttää Karjaanjoen ja Uskelanjoen arvokalojen ja ravuston elinmahdollisuuksia sekä parantaa vesistöjen tilaa ja vedenlaatua. Tavoitteena on myös luoda yhteisöllisyyttä vesistöjen varsille ja antaa tietoa vesienhoidosta maa- ja vesialueen omistajille. Tärkeimmät tavoitteet hankkeessa on suorittaa virtavesikunnostuksia joki- ja purouomissa. Käytännössä tämä tarkoittaa kutusoraikkojen ja poikaskivikoiden rakentamista sopiviin alueisiin vesistöissä. Kunnostuksien tarkoitus on palauttaa perkauksilla uomista tuhotut elin- ja lisääntymisalueet. Samaan aikaan tehdään tiedotus- ja valistustyötä, jotta vedenlaadulliset ongelmat saadaan vähenemään.

2.3. Muu toiminta

2.3.1. Kuvaus toiminnasta muulla rahoituksella (ELYn kiintiöstä maaseuturahaston rahoituksella, EMKVR, ESR+, EAKR, muut)

Ykkösakselilla ei ollut käynnissä omia hankkeita muulla rahoituksella vuonna 2023.

EMKVR rahoitusta on käytössä Salossa. Tätä Kala-Leader-toimintaa hallinnoi I Samma Båt – Samassa Veneessä Ry.

Ykkösakseli on mukana yhteistyökumppanina Habitability – Elinvoimaisesti ja kestävästi asutut saaristo- ja vesistöalueet -hankkeessa. Hanketta hallinnoi Åbo Akademi ja sen rahoitus on Varsinais-Suomen liiton myöntämää Alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukemisen määrärahaa (AKKE). Ykkösakseli maksaa osuuden hankkeen omarahoituksesta.

2.3.2. Kuvaus Leader-ryhmän omista hankkeista ja alueiden välisestä toiminnasta

Vuoden 2019 alussa käynnistyi Yhdistyslaturi-hanke. Hankkeen tavoitteena on koulutuksen ja vertaisoppimisen keinoin innostaa alueen yhdistystoimijoita, parantaa yhdistystoiminnan laatua ja lisätä alueen yhdistysten osaamista. Hankkeella edistetään hyvien käytäntöjen ja toimintamallien leviämistä sekä kannustetaan toimijoita tavoitteelliseen, laadukkaaseen ja vaikuttavaan

yhdistystoimintaa. Vuoden 2023 aikana hankkeessa toteutettiin työpaja sekä nostettiin esiin yhdistystoiminnan hyviä käytäntöjä ja järjestettiin yhdistyksille mahdollisuus kehittää yhteistyötä viidessä verkostoillassa eri puolilla Ykkösakselin aluetta. Hankkeen loppuseminaari pidettiin marraskuussa. Hanke päättyi vuoden 2023 lopussa.

Nuorten aktivoimista mukaan alueensa kehittämiseen on tuettu kansainvälisessä TwinLAG - hankkeessa, joka käynnistyi vuonna 2020. Hankkeessa on kumppaneita Ranskasta, Irlannista, Moldovasta ja Pohjois-Makedoniasta sekä Leader Emo Suomesta. Hankkeen kansallisessa osassa valmisteltiin Ykkösakselin nuorisajaoston perustamista ja jäsenten haku. Hankkeella myös tuettiin nuorisajaoston toiminnan käynnistymistä syksyn 2023 aikana.

Lumoavat kylät -hanke on Ykkösakselin oma kylähanke, jossa osatoteuttajina ovat Uudenmaan Kylät ry ja Varsinais-Suomen kylät ry. Hanke käynnistyi vuoden 2022 alussa ja on kolmevuotinen. Hankkeessa etsitään kylien kehittämismahdollisuudet, parannetaan yhteistyötä ja vuoropuhelua kylien ja muiden toimijoiden välillä sekä lisätään maaseutualueiden tunnettuutta ja maallemuuttoa. Vuoden 2023 aikana hankkeessa toteutettiin webinaari kunnan ja kylien yhteistyöstä ”Uhoa, tuhoa vai lumoa?” sekä kyläbrändäyswebinaari ”Myydään kylä!”. Lisäksi järjestettiin kymmenkunta teemallista kyläiltaa alueen eri puolilla.

Kyläareena – paikalliskehittäjien kaksipäiväinen tapaaminen pidettiin Salossa 31.8.-1.9.2023. Ykkösakseli osallistui tapahtuman järjestelyihin yhdessä Suomen Kylät ry:n ja Varsinais-Suomen Kylät ry:n kanssa. Kyläareena hankkeella toteutettiin kahdeksan tutustumisretkeä Salon alueen kyliin. Lisäksi hankkeella toteutettiin kolme teematyöpajaa:

- a) Kylä ilmastotoimijana. Kylien ja kansalaistoimijoiden rooli ilmastotyössä. Esikuvia vai sivupolulla? Kirsi Oesch, Pirkan Kylien Ilmastohanke ja kyläasiamies Tauno Linkoranta Varsinais-Suomen Kylät ry.
- b) Kylämatkailu. Mitä kylämatkailu oikeastaan on ja mitä ulottuvuuksia sillä voi olla? Mitä kylämatkailulla voidaan saada aikaan? Retkipaikan perustaja Antti Huttunen
- c) Teematyöpaja: Kansalaistoiminnan tulevaisuus. Miten kansalaistoiminta muuttuu uudistuvassa yhteiskunnassa? Toiminnanjohtaja Anne Porthén, Kansalaisareena

Pienten investointien teemahanke LIVE 7 - Lisää elämää kylille pienillä investoinneilla jatkuivat vuonna 2023. LIVE 7 jää viimeiseksi teemahankkeeksi. Teemahankkeet olivat Ykkösakselin alueella hyvin suosittuja. Teemahankkeita käynnistettiin vuosina 2014-2022 kaikkiaan yhdeksän ja niissä toimenpiteitä noin 180.

Uuden kauden alueiden välinen hanketoiminta ei ehtinyt käynnistyä vuonna 2023.

2.3.3. Kuvaus Nuoriso Leader -toiminnasta

Nuorten saaminen mukaan toimintaan on ollut haaste. Ykkösmassi, Ykkösakselin oma nuoriso-Leader, käynnistyi vuoden 2017 alussa. Toive on, että nuoriso-Leader olisi nuorille matalan kynnyksen tapa tutustua Leader-toimintaan ja oppia hanketoiminnan pelisääntöjä sekä osallistua pienellä panoksella oman alueensa kehittämiseen. Seitsemän vuoden aikana on tuettu 77 nuorten oman idean toteutumista. Avustusta on maksettu yhteensä 35 762 euroa. Viime vuonna Ykkösmassia maksettiin 5542 euroa 11 hankkeelle. Hankkeissa hankittiin välineitä harrastuksiin ja liikuntaan, järjestettiin nuorille tapahtumanjärjestämis- ja ensiapukoulutusta sekä tuettiin nuorten taiteen tekemistä.

Ykkösakselin nuorisajaosto aloitti toimintansa vuonna 2023. Jaostoon haettiin jäseniä keväällä ja kesäkuussa hallitus valitsi 13 hakijasta jaostoon 10 nuorta (liitteen taulukko 5). Jaosto kokoontui

syksyn aikana kolme kertaa ja mm. valitsi rahoitettavat Ykkösmassi-hankkeet. Jaoston toiminnan käynnistymistä tuettiin TwinLAG-hankkeen avulla. Jaoston jäseniä oli mukana TwinLAG-hankkeen nuorille suunnatulla Irlannin matkalla tutustumassa paikallisiin nuoriin ja etsimässä ideoita omaan kehittämistyöhön.

Ykkösakselin hallituksessa on yksi nuori, alle 29-vuotias, jäsen.

2.3.3.1. Nuoriso Leader -hankkeiden määrä (kpl)

Nuorille suunnattujen kuntarahoitteisten tukien lukumäärä 2023: 11 kpl

2.3.3.2. Nuoriso Leader -hankkeiden määrä (euroa)

Nuorille suunnattujen kuntarahoitteisten tukien euromäärä yhteensä 2023: 5542 euroa

2.3.4. Kuvaus muista eri kohderyhmille (esim. maahanmuuttajat, vanhukset) suunnatuista toimista

Vuonna 2023 eri kohderyhmille, esim. eläkeläisyhdistyksille, järjestettiin joitakin hankeinfoja.

2.3.5. Kuvaus kansainvälisestä toiminnasta ja kansainvälisistä hankkeista

Käynnissä on yksi Ykkösakselin oma kansainvälinen hanke sekä yksi Ykkösakselin rahoittama kansainvälinen hanke. Molemmat hankkeet on rahoitettu ohjelmakauden 2014-2020 varoista.

Ykkösakselin kansainvälinen TwinLAG-hanke käynnistyi vuonna 2020. Hankkeessa on kumppaneita Ranskasta, Irlannista, Moldovasta ja Pohjois-Makedoniasta sekä Leader Emo Suomesta. Tavoitteena on luoda kestävä yhteistyötä ja kumppanuutta hankkeessa mukana olevien Leader-ryhmien alueiden välillä ja samalla luoda vahva perusta tuleville kansainvälisille hankkeille. Hankkeen tavoitteena on myös nuorten aktivoiminen mukaan alueensa kehittämiseen. Hankkeessa järjestettiin keväällä 2023 tapaaminen ympäristöteemainen tapaaminen Irlannissa ja hankkeen päätöstilaisuus Ykkösakselin alueella. Syksyllä järjestettiin lisäksi nuorisotapaaminen Irlannissa, johon osallistui yhdeksän nuorta Ykkösakselin alueelta.

Ykkösakselin rahoittama Länsi-Uudenmaan HOLA Lake II -hanke on kansainvälinen kokonaisvaltaisen järvien hoidon yhteistyöhanke. Tavoitteena on vahvistaa paikallisten osallistumista järvikunnostukseen, tukea kotimaisen kalan käyttöä sekä lisätä alueiden elinvoimaa ja vetovoimaisuutta. Toimenpiteitä toteutetaan Vihdin Enäjärvellä sekä Hiidenvedellä, jotka molemmat kärsivät rehevöitymisestä ja vaativat pitkäjänteistä hoito- ja kunnostustyötä. Hankkeessa on kumppaneita Ruotsista ja Suomesta.

Ykkösakselin toiminnanjohtaja on Suomen edustajana ELARDissa, Euroopan Leader-ryhmien yhteenliittymässä. ELARD järjesti joulukuussa 2023 ensimmäisen European Leader -kongressin. Ykkösakseli osallistui kongressiin tavoitteena mm. löytää kumppaneita tuleviin hankkeisiin.

3. Leader-ryhmä alueensa kehittäjänä

3.1. Leader-ryhmän oma toiminta ja verkostot

Kuvaus keskeisistä aktivointi-, viestintä-, koulutus- ja muista toimista strategian toteuttamiseksi

Vuoden 2023 keväällä keskityttiin Ykkösakselin strategiasta ja Leader-tuista tiedottamiseen. Alueen asukkaille ja toimijoille järjestettiin useita infotilaisuuksia sekä läsnätilaisuuksina että webinaareina. Lisäksi on järjestetty tilaisuuksia eri kohderyhmille (mm. yritykset, matkailutoimijat jne). Tilaisuuksia on järjestetty myös yhteistyössä sekä Uudenmaan että Varsinais-Suomen ELY-keskusten kanssa. Yhteistyökumppanit ovat pyytäneet kertomaan Leader-tuista omiin tilaisuuksiinsa. Liitteen taulukko 2.

Tärkein viestintäkanava ovat Ykkösakselin www-sivut. WWW-sivut uudistettiin vuoden 2023 aikana ja niille kerättiin erityisesti uuteen kauteen liittyvää tietoa. Uutiskirje on vakiintunut osaksi aktiivista tiedonvälitystä ja tilaajien määrä kasvaa pikkuhiljaa. Uutiskirjeellä oli vuoden lopussa 734 tilaajaa. Uutiskirje lähetettiin vuonna 2023 16 kertaa. Yhdistyksen some-kanavat Facebookissa ja Instagramissa ovat aktiivisessa käytössä. Ykkösakselilla on 1 400 seuraajaa sosiaalisessa mediassa. Aktivointia varten on tehty erilaista jaettavaa materiaalia. Leader-ryhmän viestinnässä tukena ovat maaseutuviestinnän koordinaattorit sekä Uudellamaalla että Varsinais-Suomessa.

Hakijoita opastetaan hankeidean jalostamisessa sekä toteutuskelpoisen hankesuunnitelman ja realistisen kustannusarvion laatimisessa. Erityisesti uusille hakijoille on tarpeen kertoa hankkeiden toteutukseen ja rahoitukseen liittyviä asioita hyvin varhain jo ennen hankkeen vireille tuloa, jotta hankkeen varsinainen toteutus sujuu ongelmitta. Suomi.fi-palvelun ja tunnusten hakemisen opastukseen sekä Hyrrän käytön neuvontaan kuluu edelleen aikaa. Hakijoiden neuvontaa tehdään paljon kasvotusten hakijan luona mutta myös sähköpostitse, puhelimitse ja enenevässä määrin Teams-palaverissa.

Kun hanke on saanut virallisen päätöksen ELY-keskuksesta, pidetään hakijan kanssa aloituspalaveri, jossa mm. tukipäätös ja hankkeen toteutukseen ja viestintään liittyviä asioita käydään läpi. Omalla riskillä ennen tukipäätöstä hankkeensa aloittaneiden hakijoiden kanssa käydään hankkeiden toteuttamiseen liittyviä asioita tarvittaessa läpi jo ennen päätöstä.

Kuvaus Leader-ryhmän laatutyöstä ja oman toiminnan kehittämisestä

Ykkösakselin toiminta perustuu yhdistyksen sääntöihin, hallinnolliseen ohjeeseen ja laatukäsikirjassa kuvattuun toimintatapaan. Laatukäsikirjaa päivitetään jatkuvasti. Hallitus ohjaa yhdistyksen toimintaa ja seuraa esimerkiksi taloustilannetta. Yhdistyksen vuosikokoukset hoitavat yhdistyslain edellyttämät asiat.

Kaikille myönteisen rahoituspäätöksen saaneille hankehakijoille tarjotaan aloituspalaveri. Palaverissa käydään tukipäätöksen lisäksi hankkeen toteutukseen ja tuen maksuun liittyvät asiat.

Hyrrä-neuvontaa annetaan jatkuvasti sekä hanketoimijoille että Leader-hallituksen jäsenille. Tarvittaessa neuvotaan myös suomi.fi-valtuutusten hakemisessa.

Hallitustyön osaamista kehitetään uusien jäsenien koulutuksella. Hallituksen jäseniä osallistuu myös maaseutuverkoston järjestämiin Leader-hallituskoulutuksiin. Henkilökunta ja hallituksen jäseniä on osallistunut mm. maa- ja metsätalousministeriön, Ruokaviraston, maaseutuohjelman viestintäverkoston järjestämiin koulutuksiin.

Henkilöstön kanssa käydään kehityskeskustelut kerran vuodessa. Henkilöstön kehittämiseen liittyvät ryhmäkeskustelut käytiin loka- ja joulukuussa. Toiminnanjohtaja on osallistunut mm. Työturvallisuuskeskuksen esimiestyötä kehittäviin koulutuksiin.

Uudenmaan ELY-keskuksen ja Ykkösakselin vuotuinen kumppanuuskeskustelu käytiin marraskuussa. Neuvotteluihin osallistuu ELY-keskuksesta sekä yritys-, hanketuki- että maksatuskäsittelijöitä ja Ykkösakselistä puheenjohtajat, toiminnanjohtaja ja hankeneuvojat.

Yhteistyön ja maaseuturahoituksen prosessit todettiin sujuvan edelleen oikein hyvin. Tärkeänä pidettiin vaikuttavuuden arviointia, uuden kauden prosessin kehittäminen mahdollisimman sujuvaksi sekä viestintään ja yhteydenpitoon satsaaminen myös jatkossa.

Ykkösakseli on osallistunut Maaseutuverkostoyksikön järjestämiin laatutyön koulutuksiin. Leader LounaPlussan kanssa tehtävä vertaisauditointi on osa laatutyötä. LounaPlusssa toimii Forssan seudulla. Tapaamisia LounaPlussan kanssa on säännöllisesti noin neljä kertaa vuodessa.

Ykkösakseli on laatinut dynaamisen verkostoaalyysin, jonka tavoitteena on kehittää verkostotyötä tehokkaammaksi, toimivammaksi ja vaikuttavammaksi sekä löytää nykyisen verkoston kehittämistarpeet.

Millaisia uusia yhteistyön avauksia Leader-ryhmä teki ja missä määrin maaseudun kehittämistyöhön saatiin mukaan uusia tahoja ja ihmisiä? Miten Leader-ryhmän verkostot ja rooli alueella on raportointivuoden aikana kehittyneet

Ykkösakseli toimii laajasti valtakunnallisissa, maakunnallisissa että paikallisissa verkostoissa. Verkostot ovat jo varsin vakiintuneet, mutta yhteistyötä ja toimintatapoja kehitetään jatkuvasti.

Merkittäviä yhteistyötahoja ovat Uudenmaan ja Varsinais-Suomen Leader-ryhmät, ELY-keskukset, maakuntaliitot sekä maakunnalliset kyläasiamiehet. Varsinais-Suomen Leader-ryhmillä on kiertävä edustus maakunnan yhteistyöryhmässä (MYR). Luonteva yhteistyö- ja tiedonvälitysoorumi maakunnallisten toimijoiden kanssa ovat maaseutujaostot sekä Varsinais-Suomen puolella toimiva järjestöjaosto. Paikallisista yhteistyötahoista tärkeimpiä ovat alueen kunnat, elinkeinoyhtiöt ja kuntien yritysneuvonta, seudulliset ja kuntakohtaiset kylä- ja asukasyhdistykset sekä yrittäjähdistykset.

Uudenmaan ELY-keskus järjestää säännöllisesti, noin neljä kertaa vuodessa, alueen Leader-ryhmien kanssa yhteisiä tapaamisia, joissa asioista on voitu keskustella ja yhteisistä toimintatavoista sopia tarkemmin. Uudenmaan ELY-keskuksen ja Leader-ryhmän välisiä kumppanuuskeskusteluja on käyty vuosittain. Neuvotteluihin osallistuu ELY-keskuksesta sekä yritys-, hanketuki- että maksatuskäsittelijöitä ja Ykkösakselista puheenjohtajat, toiminnanjohtaja ja hankeneuvojat. Kerran vuodessa järjestettyä ELYn ja alueen Leader-ryhmien tapaamista, johon myös ryhmien hallitukset voivat osallistua, pidetään tärkeänä yhteistyön ja tiedonkulun kannalta ja säännöllisiä tapaamisia aiotaan jatkaa. Uuden kauden käynnistyessä otettiin käyttöön viikoittaiset Leader-ELY-kyselytunnit, joissa uusien tukimuotojen mahdollisuuksia ja tulkintoja. Tästä on ollut apua hankeneuvonnassa. Myös Varsinais-Suomen ELYn kanssa yhteydenpito on säännöllistä. ELY-keskusten osalta yhteistyötä on pääasiassa elinkeinot, työvoima ja osaaminen -vastuualueen kanssa mutta yhteydenpitoa tulisi lisätä myös ELYn muiden vastuualueiden, erityisesti ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen, kanssa.

Uuden ohjelmakauden myötä Leader-tukien piiriin tuli myös maatalous, kun uusina tukimuotoina tulivat käyttöön maatalouden kokeilutuki ja viljelijäryhmähanke. Maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueita on Ykkösakselin alueella kaksi: Salo muodostaa oman alueen ja Karkkila, Lohja ja Vihti kuuluvat Länsi-Uudenmaan alueeseen. Viestinnällistä yhteistyötä on lisätty maaseutuhallinnon kanssa mutta yhteistyötä on edelleen kehitettävä. Sekä Varsinais-Suomen että Uudenmaan tuottajajärjestöjen kanssa on keskusteltu uusista tukimuodoista ja tapaamisia on tarkoitus jatkaa säännöllisesti.

Viestinnällistä yhteistyötä kehittävät alueelliset maaseutuviestinnän koordinaattorit sekä Varsinais-Suomessa että Uudellamaalla. Heidän myötä on maaseutuviestinnän yhteistyö maakuntatasolla tiivistynyt ja tiedonkulku tehostunut.

Varsinais-Suomen Leader-ryhmät saivat edustajan Lounais-Suomen metsäneuvostoon. Metsäneuvosto edistää metsiin perustuvia elinkeinoja ja metsäsektorin alueellista yhteistyötä. Ykkösakselin toiminnanjohtaja nimettiin Leader-ryhmien edustajaksi.

Ykkösakselin toiminnanjohtaja jatkaa Suomen Kylien Leader-jaostossa Uudenmaan Leader-ryhmien edustaja. Toiminnanjohtaja on myös Leader-ryhmien edustaja Suomen Kylien hallituksessa ja hänet valittiin Suomen kylien varapuheenjohtajaksi. Toiminnanjohtaja on Suomen edustaja ELARDissa.

Vuonna 2023 maaseudun kehittämistyöhön ja hanketoimintaan saatiin mukaan uusia toimijoita: hankehakijoista 26 kappaletta, 67 % (ohjelmakaudella 26 kpl, 67 %) haki ensimmäistä Leader-hanketta. Vuosina 2014-2022 vastaava luku oli 57 %. Yleisesti ottaen aktivoinnissa ja tiedottamisessa on onnistuttu; uusia toimijoita on tavoitettu hyvin. Lisäksi Leaderin pienet yritystuet on houkutellut hakijoiksi uusia yrittäjiä. Lähes kaikki yritystukien hakijat olivat uusia hakijoita. Hanketukien hakijoista uusia oli noin puolet. Ykkösakseli ja Leader-toiminta on alueella entistä tutumpaa. Erityisesti yrittäjien aktivointiin ja yritysten tukimahdollisuuksista tiedottamiseen on panostettu.

Leader-ryhmän merkitys ja lisäarvo alueensa kehittäjänä perustuen ryhmän omaan arvioon

Leader-ryhmä on helposti lähestyttävä ja paikallinen kumppani. Leader-ryhmä neuvoo ja tukee hanketoimijoita hankkeen eri vaiheissa ja samalla madaltaa kynnystä hakea hanketukea. Leader-ryhmän rahallinen tuki mahdollistaa paikallisille toimijoille alueensa kehittämisen. Moni kehittämistoimi jäisi kokonaan toteutumatta tai ne toteutettaisiin pienempinä ilman Leader-tukea. Leader-ryhmä on alueelleen uuden yhteistyön virittäjä sekä hyvien käytäntöjen levittäjä.

Itsearviointia: mitkä ovat edellisen vuoden onnistumiset ja missä on parannettavaa?

Uuden kauden käynnistymisen ja uusien tukimuotojen myötä hankekyselyjen ja vireille tulleiden hankkeiden määrä on yllättänyt. Uusia hakemuksia tuli puolessa vuodessa 40 kappaletta kun edellisellä ohjelmakaudella vastaanotettiin keskimäärin 29 hakemusta vuodessa. Tämä haastaa sekä henkilökunnan että hallituksen. Valintajaksojen käyttöönoton myötä hankkeiden käsittely tapahtuu hallituksessa aiempaa harvemmin, jolloin hakemuksia yhdessä kokouksessa on paljon, kokoukset pitkiä ja on käsittely jaettu kahteen kokoukseenkin. Tieto uusista tukimuodoista on kulkenut yrittäjien korviin. On pohdittava, onko valintajaksojen määrä sopiva ja miten käsittelyä tehostetaan.

3.2. Yhdistys ja sen resurssit

Jäsenistö ja jäsenistöön kohdistuva toiminta

Joulukuun lopussa 2023 (2022) yhdistyksen jäsenrekisterissä oli 225 (248) jäsentä, joista maksaneita 73 (90). Jäsenmaksun maksaa vain noin 32 (38) prosenttia jäsenistä. Liitteen taulukko 3.

Kevätkokous pidettiin 25.5.2024 Kärkölässä Lohjalla. Syyskokous 28.11.2023 Salossa Kiikalassa. Yhdistyksen uutiskirje lähetetään jäsenille, lisäksi erillinen jäsenkirje kaksi kertaa vuodessa.

Hallituksen kokoonpano ja toiminta

Hallitukseen kuuluu 12 varsinaista jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet. Ykkösakselin puheenjohtaja vuonna 2023 oli Kai Nousiainen Lohjalta. Varapuheenjohtajaksi valittiin Marjaana Mänkäri Salosta. Hallituksen varsinaisista jäsenistä uusia oli neljä ja varajäsenistä kolme. Hallituksen jäsenistä yksi on nuori, alle 29-vuotias. Liitteen taulukko 4.

Hallitus kokoontui vuonna 2023 kaksitoista kertaa. Kokouksista kahdeksan oli läsnäkokouksia, kaksi hybridikokousta, yksi etäkokous ja yksi sähköpostikokous. Äänioikeutettuja jäseniä oli kokouksissa paikalla 8-12, keskimäärin 10,3 jäsentä. Äänioikeutettujen jäsenten osallistumisprosentti oli 86.

Hallitukselle on järjestetty kaksi omaa koulutusta. Hallituksen jäseniä osallistui mm. Maaseutuverkoston Leader-hallitusiltoihin ja puheenjohtajatapaamisiin, Uudenmaan ELY-keskuksen ja Leader-ryhmien yhteistyöristeilyyn ja kumppanuuskeskusteluun sekä Varsinais-Suomen Maaseutugaalaan. Hallituksen jäseniä on osallistunut omien hankkeiden tilaisuuksiin sekä erilaisiin paikallisiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin.

Henkilöstö

Ykkösakselilla oli Leader-toiminnassa vuonna 2023 kolme kokoaikaista vakituista työntekijää: toiminnanjohtaja ja kaksi hankeneuvojaa. Määräaikaisia hanketyöntekijöitä oli kaksi. Näistä työsuhteista kertyy yhteensä 4,16 henkilötyövuotta. Leader-toimintaraha riittää keskimäärin 2,2 henkilötyövuoden palkkaamiseen. Myös vakituinen henkilökunta osallistui varsinaisen Leader-työn lisäksi yhdistyksen omien hankkeiden ja teemahankkeiden toteutukseen. Liitteen taulukko 5.

Taloustilanne

Yhdistyksen toiminnan pääasiallinen rahoitus muodostuu Leader-toimintaan ja hankkeisiin saatavasta EU-, valtio- ja kuntarahoituksesta. Yhdistys kerää myös jäsenmaksuja. Yhdistys ei saa toimintaansa yleisavustuksia eikä muutakaan ”perusrahoitusta” ole käytössä. Yhdistyksen maksuvalmius on tällä hetkellä kunnossa.

Mahdolliset sääntömuutokset

Ei sääntömuutoksia.

3.3 Toimintaympäristö ja tulevaisuus

Toimintaympäristössä ei vuoden aikana tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vuoden 2024 alkupuolella on tiedossa kehittämisyhtiö Novagon alasajo. Novago on toiminut Ykkösakselin alueella Lohjalla. Yritysten kehittämistoiminnat siirtyvät Lohjan kaupungille. ELY-keskusten kehittämispalvelujen (KEHPA-palvelut) loppuminen vuoden 2023 lopussa luo paineita Leader-ryhmien pienille yritysueille.

Ykkösakseli uuden kehittämisstrategian toteuttaminen jatkuu samalla kun edellisen ohjelmakauden toimenpiteiden toteuttaminen, seuranta, raportointi, arviointi ja hankkeiden maksatukset jatkuvat. Tiedottamisen painopiste on uuden ohjelmakauden ja uuden strategian mahdollisuuksien viestimisessä, vaikka edelleen on tärkeää tiedottaa myös päättyvän ohjelmakauden Leader-toiminnan tuloksista.

Painopisteet vuoden 2024 toiminnassa ovat:

- uuden ohjelmakauden toiminnan käynnistäminen, uudesta kaudesta tiedottaminen ja alueen aktivointi
- nuorten aktivointi ja nuorisajaoston toiminta
- kylätoiminnan yhtenäinen kehittäminen koko Ykkösakselin alueella
- Älykäs kylä -strategioiden ja hankkeiden edistäminen
- yrittäjien aktivointi ja yhteistyöhön sekä kehittämistoimintaan innostaminen
- kansainvälistymisen edistäminen
- oman toiminnan kehittäminen ja laatutyö
- henkilöstön jaksaminen ja työhyvinvointi
- jäsenhankinta

Lumoavat kylät -hankkeessa avulla tavoitellaan kylille asukkaita ja elinvoimaisuutta. Hanke on Ykkösakselin hanke, jossa osatoteuttajina ovat Varsinais-Suomen Kylät ja Uudenmaan kylät. Hankkeelle voidaan kehittää koko Ykkösakselin alueen kyliä samanlaisilla toimenpiteillä.

Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot -rahoitusohjelmasta (CERV-ohjelma) on alkuvuodesta 2024 käynnissä ns. välittäjäorganisaatio haku eli haetaan sellaisia kansalaisjärjestötoimijoita, jotka voivat edelleen myöntää EU-rahoitusta muiden paikallistason toimijoiden työn ja valmiuksien edistämiseksi. Ykkösakseli on mukana yhdeksän muun Leader-ryhmän kanssa hakijakonsortiossa, joka hakee tätä rahoitusta (hakemus jätetty 7.3.2024).

Älykäs kylä -toiminnan edistämiseksi Uudellamaalla haetaan rahoitusta hankkeelle suoraan ELY-keskuksesta. Tavoite on käynnistää hanke syksyllä 2024. Myös kansainvälinen hanke käynnistetään, mikäli kumppanihakua tuottaa tulosta

Laatutyö ja vertaisauditointi Louna-Plussan kanssa jatkuvat vuonna 2024. Dynaaminen verkostanalyysi päivitetään.

Ohjelmakauden 2014-2022 arviointi toteutetaan yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa.

Taulukko 1. Yhteenvedo strategian tulostavoitteiden toteumasta painopisteittäin 31.12.2023

Tulosindikaattori	Painopisteet								Yhteensä	
	A		B		C		D		Tavoite	Toteuma
Valitut indikaattorit:	Tavoite	Toteuma	Tavoite	Toteuma	Tavoite	Toteuma	Tavoite	Toteuma	Tavoite	Toteuma
Rahoitettujen hankkeiden määrä, kpl	110	8	80	0	65	7	65	3	320	18
Kansainvälisten hankkeiden määrä, kpl	1	0	1	0	1	0	1	0		0
Laadittujen suunnitelmien määrä, kpl	5	1	5	0	5	0	15	0	30	1
Vastikkeettoman työn määrä, tuntia	20 000	2270	10 000	0			10 000	1405	40 000	3675
Uusien ja kehitettyjen palveluiden määrä, kpl	70	6			10	6			80	12
Uusien työpaikkojen määrä, kpl					30	7			30	7
Uusi yhteistyö/kumppanuus, kpl	7	2	5	0	10	1	3	0	25	3
Omistajanvaihdosten määrä, kpl					10-15	0			10-15	0
Pakolliset indikaattorit:										0
Älykkäät kylät -strategioiden määrä, kpl *)									6	0
Ympäristö- ja ilmastotoimien määrä, kpl		0	5	0	5	0	15	2	25	2
Tuettavien yritysten määrä, kpl	15	0	15	0	55	6	15	0	100	6
joista syntyneitä uusia yrityksiä, kpl	4	0	2	0	15	2	3	0	24	2
Osuus rahoituksesta, %	30	42	25	0	20	24	25	34	100	100

Taulukko 2. Tilaisuudet vuonna 2023

Tilaisuus	Päivä	Paikka	Osallistujia	Järjestäjä
Kiskon näkyminen netissä -ilta	17.1.2023	Salu	11	Lumoavat kylät
Mitä yhdistykset voisivat oppia 4. sektorilta? -työpaja	25.1.2023	Salu	14	Yhdistyslaturi
Karkkilan Klinikailta	8.2.2023	Karkkila	15	Leader
Salon yhdistysten toinen verkostoilta	14.2.2023	Salu	17	Yhdistyslaturi
Kyläilta Tuohittu & Ylikulma	16.2.2023	Salu	5	Lumoavat kylät
Uhoa, tuhoa vai lumoa? -webinaari	7.3.2023	teams	44	Lumoavat kylät
Varsinais-Suomen matkailun kärkiteematyöpaja	22.3.2023	Salu	44	Leader
Vihdin yhdistysten verkostoilta	25.3.2023	Vihti	38	Yhdistyslaturi
Otalammen kyläilta	28.3.2023	Vihti	24	Lumoavat kylät
Historiailta Kuusjoki, Vaskio ja Koski as.	4.4.2023	Salu	9	Lumoavat kylät
Historiailta Kuusjoki, Vaskio ja Koski as.	5.4.2023	Salu	11	Lumoavat kylät
Istuta idea! Salossa	12.4.2023	Salu	12	Leader
Webinaari uuden kauden asioista	13.4.2023	teams	121	Leader
Istuta idea! Lohjalla	13.4.2023	Lohja	16	Leader
Istuta idea! Karkkilassa	17.4.2023	Karkkila	14	Leader
Maaseuturahoituksen muutokset haltuun, keskustelutilaisuus	18.4.2023	Salu	22	Leader
Istuta idea! Vihdissä	19.4.2023	Vihti	14	Leader
Lähidemokratiaseminaari	2.5.2023	Lohja	40	Lumoavat kylät
Hanketuet webinaari	3.5.2023	Teams	12	Leader
Elinkeinolliset hanketuet webinaari	4.5.2023	Teams	16	Leader
Tulevaisuustyöpaja	9.5.2023	Vihti	12	Lumoavat kylät

Vihdin yhdistysten toinen verkostoilta	10.5.2023	Vihti	22	Yhdistyslaturi
Hanketukien hakeminen webinaari	10.5.2023	Teams	13	Leader
Elinkeinollisten hanketukien hakeminen webinaari	11.5.2023	Teams	12	Leader
Salonseudun eläkeläisyhdistykset, hankeinfo	16.5.2023	Salo	14	Leader
Historialta Kuusjoki, Vaskio ja Koski as. vol3	24.5.2023	Salo	8	Lumoavat kylät
Hankeinfo Kärkölän kylätalo, hankkeen esittely	25.5.2023	Lohja	20	Leader
Lumoava kyläilta Pusulassa	1.6.2023	Lohja	14	Lumoavat kylät
Kylätapaaminen Kiskon kk	13.6.2023	Salo	2	Lumoavat kylät
Nuorisijaoston kokous	20.6.2023	Lohja	9	TwinLAG
Okra-maatalousnäyttely	5.-8.7.2023	Oripää	400	Leader
Kyläareena opintoretket	31.8.2023	Salo	104	Kyläareena
Kyläareena työpajat	1.9.2023	Salo	42	Kyläareena
Nuorisijaoston kokous	6.9.2023	Vihti	13	TwinLAG
Myydään kylä - kyläbrändayswebinaari	14.9.2023	Teams	39	Lumoavat kylät
Karkkilan yhdistysten verkostoilta	14.9.2023	Karkkila	16	Yhdistyslaturi
Lumoava kyläilta Vihtijärvellä	19.9.2023	Vihti	19	Lumoavat kylät
Novagolle pienyritystuista	25.9.2023	Teams	8	Leader
Yrityssalolle pienyritystuista	25.9.2023	Teams	6	Leader
Keukelle pienyritystuista	9.10.2023	teams	7	Leader
V-S ja Satakunnan hankeneuvojien tapaaminen	10.10.2023	Salo	9	Leader
Karkkilan yhdistysten verkostoilta	11.10.2023	Karkkila	18	Yhdistyslaturi
Twinlag-loppuseminaari Suomessa	24.-26.10.23	Lohja, Karkkila, Vihti	18	Twinlag
Vuoden Harmain Kyläretki	11.11.2023	Lohja	9	Lumoavat kylät
Brändi-ilta Kuusjoella	13.11.2023	Salo	6	Lumoavat kylät
Bröbdi-ilta Pusulassa	15.11.2023	Lohja	12	Lumoavat kylät
Brändi-ilta Kiskossa	22.11.2023	Salo	8	Lumoavat kylät
Hankeinfo Kiikalassa	28.11.2023	Salo	21	Leader
Yhdistyslaturi-hankkeen loppuseminaari	29.11.2023	Lohja	15	Yhdistyslaturi
Nuorisijaoston kokous	5.12.2023	Salo	11	TwinLAG
Yhteensä	50 kpl		1 406	

Taulukko 3. Yhdistyksen jäsenet 2023 (2022)

	Jäsenet	Jäsenmaksun maksaneet
Henkilöjäsenet	186 (195)	63 (68)
Yhteisöt	26 (26)	11 (28)
Yritykset	10 (10)	2 *)
Julkinen tah	5 (5)	0 (4)
Yhteensä	225 (234)	76 (90)

*) 2022 yritykset on kirjattu yhteisöt-luokkaan

Taulukko 4. Hallituksen jäsenet ja varajäsenet 2023

Varsinainen jäsen		Varajäsen	
Maaseudun asukkaat			
Minna Lehtonen	Lohja, Karjalohja	Heidi Saukkola	Lohja, Nummi
Kai Nousiainen	Lohja	Riikka-Liisa Mattila	Lohja
Anna Kymäläinen	Salo, Kisko	Mikko Mielikäinen	Salo, Suomensjärvi
Taina Lehtisalo	Vihti	Anja Jacobson	Lohja
Yhteisöt, yritykset			
Liisa Jääskeläinen	Lohja, Pusula	Kaj Westberg	Salo, Särkisalo
Emmi Martti	Salo, Kuusjoki	Anne-Maarit Niemelä	Salo
Anu Nilsson	Vihti	Soile Petrell	Vihti
Riitta Luhtala	Lohja	Janne Kettunen (eronnut 10/2023)	Vihti
Paikallinen julkinen hallinto			
Ari Aalto	Salo, Muurla	Stina Siikonen	Salo, Perniö
Katja Etolin	Karkkila	Mika Kalliaisenaaho	Karkkila
Marjaana Mänkäre	Salo, Halikko	Simo Vesa	Salo
Noora Jussila	Vihti	Hilkka Hyrkkö	Lohja

Taulukko 5. Nuorisajaoston kokoonpano

Karkkila	Tomas Chen, Frida Heathfield
Lohja	Kristian Lindström, Venla Patinen
Salo	Edonit Bytyqi, Minttu Lallukka, Mikael Sallinen, Teemu Özen
Vihti	Angelina Morozyuk, Lara Spooner

Taulukko 6. Yhdistyksen työntekijät vuonna 2023

Maarit Teuri	toiminnanjohtaja	100 %	
Anu Pekanniemi	hankeneuvoja	100 %	
Jaana Joutsen	hankeneuvoja	100 %	
Päivi Kukkonen	hankeneuvoja	100 %	määräaikainen 1.8.2021 - 31.12.2023
Anu Halme	tiedottaja	10 %	määräaikainen 1.2.2022 - 31.12.2024